

LAUSUNTO

Eduskunnan ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

Asia ASIANTUNTIJALAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE
LAIKSI YMPÄRISTÖNSUOJELULAIN MUUTTAMISESTA (HE 128/2016)

Eduskunnan ympäristövaliokunta pyytää Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry:tä (myöhemmin Liitto) kuultavaksi sekä kirjallista asiantuntijalausuntoa ympäristönsuojelulain muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä. Liitto on antanut lain muutosesityksestä lausuntonsa ympäristöministeriölle 23.5.2016. Muutosesityksessä ehdotetaan, että ympäristönsuojelulain haja-asutuksen talousjätevesien kiinteistökohtaista käsittelyä koskevaa sääntelyä kohtuullistetaan ja selkeytetään eräiltä osin. Muutokset koskisivat ennen vuotta 2004 rakennettuja talousjätevesien käsittelyjärjestelmiä. Hallituksen esitys on pitkälti aiemmin lausunnolla olleen ehdotuksen mukainen, mutta sitä on joiltain osin tarkennettu, mistä Liitto lausuu kiitoksensa.

Ehdotuksen mukaan perustason puhdistustasovaatimuksen noudattaminen riippuisi siitä, millaisella alueella kiinteistö sijaitsee ja toisaalta myös osin siitä, millaisia toimia kiinteistöllä tehdään. Esityksessä ehdotetaan, että enintään 100 metrin etäisyydellä vesistöstä tai merestä olevalla alueella kuten myös vedenhankintakäytössä olevalla tai siihen soveltuvalla pohjavesialueella tulisi kiinteistökohtainen talousjätevesien käsittelyjärjestelmä muuttaa vastaamaan perustason puhdistustasovaatimusta 31 lokakuuta 2019 mennessä. Tästä velvollisuudesta voisi kunnan toimivaltainen viranomainen myöntää nykyiseen tapaan poikkeuksen, jonka myöntämisen edellytyksiä kuitenkin lievennettäisiin nykyisestä. Poikkeamisesta ehdotetaan säädettävän omassa pykälässään selvyyden vuoksi.

Esityksessä ehdotetaan, että muualla kuin edellä mainituilla alueilla perustason puhdistusvaatimus tulisi noudatettaviksi silloin, kun kiinteistöllä tehdään tietynlaisia korjaus- ja muutostöitä. Jos kiinteistöllä tehdään joko talousjätevesijärjestelmään kohdistuva tai rakennuksen rakentamiseen verrattavissa oleva korjaus- ja muutostyö, tulee järjestelmä saattaa vastaamaan perustason puhdistusvaatimusta. Perustason puhdistusvaatimuksen noudattamisen ajankohta määräytyisi näissä tilanteissa kiinteistökohtaisesti.

Kunta voisi edelleen antaa perustason puhdistusvaatimusta ankarampia vaatimuksia, jotka perustuvat paikallisiin ympäristöolosuhteisiin. Lisäksi ehdotetaan säädettävän uusi pykälä talousjätevesijärjestelmää koskevasta selvityksestä ja käyttö- ja huolto-ohjeista.

Lausunto Liitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja viitaten aiempaan 23.5.2016 antamaansa lausuntoon lausuu seuraavaa.

Tiivistettynä Liiton kommentit liittyvät ehdotuksessa huoleen vesiensuojelun näkökulmasta riittämättömästi määritellyistä herkistä ranta-alueista ja **tiivisti rakennettujen alueiden puuttumisesta herkkien alueiden määrittelystä**. Edelleen Liitto suhtautuu kriittisesti poikkeamismahdollisuuksien näin merkittävään lieventämiseen sekä uudistaa jo aiemmassa lausunnossaan antamiaan yksityiskohtaisempia ehdotuksia, jotka

Liiton näkemyksen mukaan parantaisivat lopputulosta vesiensuojelun kannalta järkevällä tavalla.

Seuraavassa yksityiskohtaisemmat kommentit perusteluineen.

1) Perustason puhdistusvaatimuksen toimeenpano rannalla ja pohjavesialueella (HE 156 a §)

- Esitetty etäisyys (100 m) vesistön tai meren rantaviivasta on liian lyhyt, jotta se turvaisi vesien hyvän tilan saavuttamisen. **Esitämme etäisyydeksi 200 m, joka olisi yhdenmukainen mm. maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen rantavyöhykkeen kanssa.**
- Etäisyyden määrittely rantaviivasta on epäjohdonmukainen vesistövaikutuksia ajatellen. Sen on esitetty määrittävän rantaviivasta sitä lähinnä sijaitsevan sellaisen **rakennuksen**, jossa muodostuu talousjätevesiä, **seinään**. Tämän mukaan saattaisi muodostua tilanne, jossa kiinteistön rakennusten sijaitessa yli 100 m etäisyydellä vesistöstä tai pohjavesialueesta, jätevesien purkupaikka tai puutteellinen käsittelyjärjestelmä voisi sijaita lähempänä rantaviivaa, jopa ihan rantaviivan tuntumassa vuosikymmenien ajan. Lisäksi, toisin kuin perusteluissa mainitaan, eivät tämän hetkiset tietokannat rakennuksista tai kiinteistöistä sisällä riittävästi tietoja talousjätevesien muodostumisesta, jolloin tietokantojen hyödynnettävyys tulkinnan tukena ei ole merkittävä etu. **Esitämme että etäisyys määrittäisi rantaviivasta jätevesien purkupaikkaan/jäteveden käsittelypaikkaan, josta jätevedettä pääsee ympäristöön. Tämän voisi toteuttaa esimerkiksi lisäämällä 156 a §:n: ”tai mikäli kiinteistön jätevesien käsittelypaikka/purkupaikka sijaitsee enintään 100 m (p.o. 200 m) etäisyydellä rantaviivasta.”**
- Vaatimustasojen sirpaloituminen esitetyn mukaisesti on omiaan vähentämään lainsäädännön ymmärrettävyyttä ja luettavuutta. Tämä on valitettavaa erityisesti, koska säätelyn kohderyhmänä ovat kansalaiset. **Liitto esittääkin, että lakimuutosten voimaantullessa toimitetaan kuntiin sekä julkiseen jakeluun asukkaiden tueksi paikkatietoaineisto, joka yksiselitteisesti määrittäisi vaatimustasot, siirtymäajat sekä näiden piirissä olevat kiinteistöt.**
- Kunnilla tulee olla mahdollisuus säätää ankarammista puhdistusvaatimuksista (nk. ohjeellinen puhdistusvaatimus) mikäli ne ovat perusteltuja paikallisten olosuhteiden vuoksi. Näin onkin ehdotettu 156 c §:ssä. Näiden pykälien välillä on ristiriita: kuntiin voi muodostua useita vyöhykkeitä joilla on erilaisia vaatimustasoja ja siirtymäaikoja. **Liitto esittää, että mikäli kunnassa on pykälässä 156 a tarkoitetut erityiset alueet määritelty lainsäädäntöä laveammin, tulee niillä noudattaa sekä siirtymäsäännöstä 238 §:n mukaan, että kunnan niin määrätessä myös ankarampia vaatimuksia 156 c §:n mukaisesti.**
- Liitto pitää erittäin tärkeänä, että luokitellut pohjavesialueet saavat lainsäädännön suojan jätevesivaikutuksilta. Kuitenkin kymmenet tuhannet ihmiset ovat oman juomavesilähteen varassa eikä näitä ole huomioitu säädösehdotuksessa mitenkään. **Liitto esittää, että kylämaisella haja-asutusalueilla jätevesijärjestelmien uusiminen tulee tehdä herkkien alueiden aikataulussa.** Kunnat voisivat myös tarvittaessa määrittellä näille alueille myös tiukemman puhdistustason.

- 2) Perustason puhdistusvaatimuksen toimeenpano muulla alueella (HE 156 b §)
- Jätevesijärjestelmän korjaustarpeen laukaisevat tekijät ovat epäloogisia suhteessa jäteveden käsittelyn parantamistarpeeseen. **Liitto ehdottaa, että jätevesijärjestelmän muuttaminen puhdistusvaatimustason täyttäväksi sidottaisiin kiinteistöllä tehtäviin korjaustoimiin, jotka vaikuttavat jäteveden laatuun tai määrään.** Näitä ovat jo esitettyjen lisäksi mm. muiden vesivarusteiden kuin vesikäymälän käyttöönotto, asukasmäärän tai käyttöasteen lisääntyminen tai huonetilan käyttötarkoituksen muutos.
 - Jätevesijärjestelmien kunnostaminen tulevat viivästymään merkittävästi, kun puhdistusvaatimuksen toimeenpano tulee entistä vahvemmin perustumaan asukkaiden omatoimisuuteen. **Viestintään, neuvontaan ja kannustimiin tulee näin ollen myös kiinnittää enemmän huomiota.**
- 3) Perustasoa ankarampi puhdistusvaatimus (HE 156 c §)
- Yksityistalouksia suuremmat, mutta alle 100 avl pienpuhdistamoiden rinnastaminen pienikiinteistöihin säädösten soveltamisessa on Liiton mielestä täysin kestäväntöntä. **Tällaisten kuormittajien (yli 20 avl) vaatimustaso tulee olla selkeästi korkeampi (esim. perustasoa ankarampi puhdistusvaatimus, nk. ohjeellinen puhdistustaso), kuin yksityistalouksien. Tällaiset kohteet tulee palauttaa lupavelvollisuuden piiriin tai niille tulee vähintäänkin määrätä velvoite tarkkailla toimivuutta ja vaikutuksia sekä raportoida siitä viranomaisille. Liitto esittääkin, että tätä koskeva valmistelu tehdään laki- ja asetusmuutosten yhteydessä.**
- 4) Talousjätevesien käsittelyvaatimuksista poikkeaminen (HE 156 d §)
- Poikkeamismahdollisuuksia on merkittävästi lievennetty ja esityksessä lähdetään siitä, että pelkästään taloudellisilla perusteilla voi saada viiden (5) vuoden poikkeamisen siirtymäsäännöksistä. Nämä myönnettävät poikkeukset koskettavat herkkiä alueita, missä harkinnassa tulisi ehdottomasti huomioida myös ympäristön pilaantumisen mahdollisuus. **Liitto pitää erittäin tärkeänä sitä, että ympäristön suoranaississa pilaamistapauksissa säädökset antavat viranomaisille mahdollisuuden määrätä järjestelmä kunnostettavaksi välittömästi.**
 - Poikkeamismahdollisuutta on lavennettu myös koskemaan tilanteita, joissa ympäristöön aiheutuvaa kuormitusta olisi kiinteistön käyttö huomioon ottaen pidettävä vähäisenä. Vähäisyyden kriteeriksi on esitetty kiinteistöllä asuvien lukumäärää. **Liitto uudistaa aiemman kannanottonsa, että ympäristöön aiheutuvan kuormituksen vähäisyys pitäisi arvioida keskimääräistä vähäisemmän asukasluvun (keskimääräisen asukasluvun sijaan) eli 1 henkilön mukaan.**
 - **Ympäristökuormituksen vähäisyydessä tulee ottaa huomioon käytössä oleva jätevesijärjestelmä,** koska käyttöasteen ja asukasmäärän lisäksi tällä on ratkaiseva merkitys ympäristökuormituksen muodostumiseen. Mikäli esimerkiksi käytössä ei ole lainkaan vesikäymälää tai sen jätevedet johdetaan umpisäiliöön, jää käsiteltäväksi ja ympäristöön johdettavaksi vain pesuvesiä, jotka kuormittavat vesistöjä käymäläjätevesiä selkeästi vähemmän.

- 5) Selvitys talousjätevesijärjestelmästä ja käyttö- ja huolto-ohjeet (HE 157 §)
- Jätevesijärjestelmien käyttöön ja huoltoon tulee kiinnittää nykyistä enemmän huomiota. Lietteenpoistoa koskevaa asetuksenantovaltuutta ei tule missään nimessä poistaa. Ehdotamme, että ympäristönsuojelulakiin tai sen nojalla annettavaan asetukseen valmisteltaisiin jatkossa yksilöity vaatimus lietteenpoistosta seuraavalla tasolla:
 - Pesu- ja käymälävesiä sisältävien talousjätevesien saostussäiliöihin kertyvä liete olisi poistettava vähintään kahdesti vuodessa (henkilömäärästä riippuen myös yksi kerta voi riittää)
 - Pelkkien pesuvesien saostussäiliöön kertyvän lietteen voi kompostoida omatoimisesti kiinteistöllä, jos liete on kompostoitavassa muodossa ja sen määrä on vähäinen.

Tehostettu ja yhtenäinen neuvonta on Liiton mielestä keskeisen tärkeä keino jätevesien käsittelyn edistämiseksi haja-asutusalueilla. Viime vuosien neuvontatyö on osoittautunut tulokselliseksi. Neuvontaa tulee jatkaa vähintään siirtymäajan loppuun, mutta sitä tulee tarpeen mukaan myös voida ulottaa sen jälkeiselle ajalle, koska jätevesijärjestelmien uudistaminen tulisi herkkien alueiden ulkopuolella perustumaan jatkossa vapaaehtoisuuteen. Myös tiedotukseen tulee panostaa erityisesti lainsäädäntömuutosten voimaan tullessa. Neuvonnan lisäksi jätevesien käsittelyä olisi ohjattava entistä painokkaammin rakennusmääräyksillä haja-asutusalueiden uusien rakennusten **pesu- ja käymälävesien erillisviemärointiin, jolloin myös käymäläjätteiden hyödyntäminen helpottuisi**. Liitto korostaa, että pesu- ja käymälävesien erilliskäsittely sekä siihen liittyvä käymäläjätteiden hyötykäyttö on ympäristöystävällisin, taloudellisesti edullisin sekä pilaantumiselle herkillä alueilla joskus ainoa tapa ratkaista jätevesihuolto.

Suomen Vesiensuojeluyhdistysten Liitto ry:n puolesta

Pekka Kansanen
Toiminnanjohtaja, FT, dos.
GSM: 050-3444496
E-mail: pekka.kansanen@vesiensuojelu.fi